

Sygn. akt IV CSK 420/16

POSTANOWIENIE

Dnia 26 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa N. K. i I. K.

przeciwko "M." Spółce Jawnej w K.

o zapłatę

i z powództwa wzajemnego "M." Jawnej w K.

przeciwko N. K. i I. K.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 26 stycznia 2017 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powodów (pozwanych wzajemnych)

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 24 marca 2016 r., sygn. akt I ACa [...],

**1. odrzuca skargę kasacyjną w części zaskarżającej
rozstrzygnięcie o powództwie głównym;**

**2. w pozostałym zakresie odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej
do rozpoznania.**

UZASADNIENIE

W przypadku wytoczenia powództwa wzajemnego następuje połączenie w jednej sprawie dwóch samodzielnych procesów, w których strony pozostają w odmiennej konfiguracji podmiotowej. Materialno-prawne powiązanie między dochodzonymi roszczeniami lub możliwością ich potrącenia są koniecznymi przesłankami dopuszczalności zgłoszenia powództwa wzajemnego, przewidzianymi w art. 204 § 1 k.p.c. Wspólne rozpoznawanie dwóch powiązanych sporów, z których każdy dotyczy roszczeń innego podmiotu, nie odpowiada stanowi przewidzianemu w art. 21 k.p.c., stosowanym odpowiednio w postępowaniu kasacyjnym na podstawie art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CZ 10/15, nie publ.).

Przedmiotem skargi kasacyjnej powodów - pozwanych wzajemnie są jednak dwa różne roszczenia dochodzone różnymi pozwami przez różne podmioty, bowiem dotyczą rozstrzygnięcia powództwa głównego i wzajemnego. Zatem skarga kasacyjna odnosi się do rozstrzygnięcia dwóch spraw. Mieści więc w sobie w rzeczywistości dwie skargi kasacyjne. W każdej z tych skarg należy oddzielnie wskazać wartość przedmiotu zaskarżenia, od której zależy dopuszczalność skargi kasacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2007 r., II PZ 81/06, OSNP 2008, nr 9 - 10, poz. 135 oraz z dnia 25 listopada 2011 r., V CSK 89/11, nie publ.).

Wyrok Sądu Apelacyjnego w zakresie powództwa głównego został zaskarżony jedynie w części w jakiej orzeczono reformatoryjnie o odsetkach od kwoty 37 767,80 zł prawomocnie zasądzonej wyrokiem Sądu Okręgowego. Sąd drugiej instancji zmienił orzeczenie w przedmiocie odsetek, w związku z wejściem w życie z dniem 1 stycznia 2016 r. nowelizacji k.c. ustawą z dnia 9 października 2015 r. o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy-Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2015, poz. 1830), przy czym wskazując datę „1 stycznia”, od której zasądzone odsetki przybierają postać odsetek ustawowych za opóźnienie, nie podał roku.

Z chwilą gdy przedmiotem procesu pozostanie już tylko roszczenie uboczne, nie ma podstaw do pomijania odsetek przy ustalaniu wartości przedmiotu zaskarżenia (zob. uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 1999 r., III CZP 12/99, OSNC 2000, nr 1, poz. 1 i z dnia 21 października 1997 r., III ZP 16/97, OSNAPUS 1998, nr 7, poz. 204).

Zważywszy na to, że wartość skapitalizowanych odsetek ustawowych od kwoty 37 767,80 zł, liczonych nawet od dnia 29 marca 2012 r. (data, od której Sąd Okręgowy zasądził ustawowe odsetki) do dnia wyrokowania przez Sąd Apelacyjny wynosi znacznie mniej niż 50 000 zł (art. 398² § 1 k.p.c.), skargę kasacyjną w części zaskarżającej rozstrzygnięcie o powództwie głównym jako niedopuszczalną należało odrzucić na podstawie art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c.

Co do skargi kasacyjnej powodów - pozwanych wzajemnie N. K. i I. K., obejmującej zawarte w wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 24 marca 2016 r., sygn. akt I ACa [...] rozstrzygnięcie w odniesieniu do powództwa wzajemnego wskazać trzeba, iż zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały

składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001, III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7 - 8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.).

Oczywistą zasadność skargi kasacyjnej skarżący wiąże z naruszeniem art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c., wskutek pominięcia art. 253 k.p.c., skutkujące ustaleniem, że ciężar udowodnienia zapłaty przez powodów zaliczki w kwocie 60 000 zł obciąża powodów i uznaniem, że powodowie temu obowiązkowi nie sprostali, pomimo tego, że przedstawili dowód z dokumentu prywatnego w postaci pokwitowania przyjęcia zaliczki, który to dokument został wystawiony i podpisany przez przedstawiciela pozwanego, podczas gdy wobec zaprzeczenia prawdziwości tego dokumentu przez pozwanego, to na niego przeszedł obowiązek udowodnienia, że kwoty 60 000 zł nie otrzymał i nie pokwitował.

Według ustaleń faktycznych, strony zawarły w dniu 12 lipca 2010 r. umowę o roboty budowlane. Powodowie jako zamawiający zobowiązali się wpłacić stronie pozwanej M. spółce jawnej w K. jako wykonawcy zaliczkę w wysokości 60 000 zł w terminie 10 dni od zawarcia umowy, natomiast dalszą kwotę 60 000 zł mieli zapłacić dopiero po wykonaniu fundamentów hali i stajni oraz posadowieniu konstrukcji stalowej hali. W dniu 10 sierpnia 2010 r. przedstawiciel strony pozwanej pokwitował pobranie zaliczki w kwocie 60 000 zł (k. 146), przy czym na powyższą kwotę złożyły się dokonane przez powodów przelewy w kwotach 55 000 zł z 16 lipca 2010 r. oraz 5 000 zł z dnia 4 sierpnia 2010 r. (k. 175 - 176, k. 134/2 i 174).

W efekcie nie doszło do oczywistego naruszenia wskazanych w skardze kasacyjnej przepisów regulujących rozkład ciężaru dowodu. Zauważyć bowiem trzeba, iż w świetle zawartej przez strony umowy, powodowie-pozwani wzajemnie zobowiązani byli do wypłacenia stronie pozwanej – powodowej wzajemnie zaliczki w kwocie 60 000 zł w terminie 10 dni od zawarcia umowy, a zarazem przed przystąpieniem przez wykonawcę do robót budowlanych. Dalsza kwota 60 000 zł miała być zapłacona dopiero po wykonaniu fundamentów. Jak wynika z ustaleń faktycznych pozwolenie na budowę zostało wydane 29 listopada 2010 r. Nadto w poleceniach przelewu kwot 55 000 zł i 5 000 zł jako podstawę podano „zaliczki na poczet robót budowlanych zgodnie z umową z dnia 12 lipca 2010 r.”. Powodowie - pozwani wzajemnie nie twierdzili, aby wypłacili stronie pozwanej dwie zaliczki w kwotach po 60 000 zł (jedną w formie przelewów, a drugą w gotówce, co do której zostało wystawione przez przedstawiciela strony pozwanej - powodowej wzajemnie pokwitowanie) oraz aby istniała ku temu podstawa prawna.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zakresie, w jakim dotyczy rozstrzygnięcia w odniesieniu do powództwa wzajemnego.

aj

I.n